

OSMANLI ARAŐTIRMALARI
XXI

NeŐir Heyeti – Editorial Board

Halil İNALCIK – Nejat GÖYÜNÇ
Heath W. LOWRY – İsmail ERÜNSAL
Klaus KREISER – A. Atilla ŐENTÜRK

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES
XXI

İstanbul - 2001

Sahibi: ENDERUN KİTABEVİ adına İsmail ÖZDOĞAN

Yazı İşleri Sorumlusu : Nejat GÖYÜNÇ

Basıldığı Yer :Kitap Matbaacılık (212) 5014636

Cilt : Fatih Mücellit (212) 5012823 - 6128671

**Adres :ENDERUN KİTABEVİ , Büyük Reşitpaşa Cad.Yümni İş Merkezi
No: 46 Beyazıt - İstanbul (212) 5286318 Fax: (212) 5286317**

ÇANAKKALE SAVAŞLARINDA SULTANHİSAR TORPİDOSU,
MUÂVENET-İ MİLLİYYE MUHRİBİ:
MÜRETTEBATI VE FAALİYETLERİ

Ayhan YÜKSEL

XX. yüzyılda Çanakkale Boğazı'nda meydana gelen en önemli olay, Birinci Dünya Savaşı içinde Rus İmparatorluğuna yardım etmek ve İstanbul'u zaptetmek için boğazın zorlanması, bu bölgede tarihin en kanlı savaşlarının meydana gelmesidir.

Çanakkale muharebelerini iki kısımda değerlendirmek mümkündür: Birincisi Çanakkale ve İstanbul Boğazını donanma ile geçmek isteyen İtilâf devletlerinin (İngiltere ve Fransa) başlattığı "Deniz Muharebeleri", ikincisi ise; denizde muvaffak olamayan birleşik kuvvetlerin Nisan ayında başlayan "Kara Muharebeleri"dir¹.

İtilâf devletleri tarafından düzenlenen Çanakkale deniz harekâtı, Birinci Dünya Savaşı'nın en önemli askerî faaliyetlerinden birini teşkil etmektedir. Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa katılmasıyla zor durumda kalan İngiltere ve Fransa, Rusya ile doğrudan temasa geçip savaş güçlerini artırmak, Osmanlı Devleti'nin Süveyş kanalı ve Hint yolu üzerindeki baskısını kaldırmak, Orta Avrupa'ya sızan Alman-Avusturya ordularını arkadan çevirmek için bu harekâtı gerekli görmüşlerdi. Boğazlara karşı girişilecek bir deniz harekâtı ile İstanbul'un ele geçirilişi Osmanlılar'ın savaş dışı bırakılması fikri bilhassa dönemin Denizcilik bakanı Winston Churchill tarafından savunulmuştu.

¹ Ergünöz Akçora, "Çeşitli Yönleriyle Çanakkale Muharebeleri", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, sayı: 88 (Nisan 1994), s. 16; ayrıca bk. İbrahim Artuç, *1915 Çanakkale Savaşı*, İstanbul 1992; Suat İlhan, "Çanakkale Muharebeleri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, X/30 (Kasım 1994), s. 673-684.

Çanakkale deniz muharebeleri öncesinde 9 Eylül 1914 tarihinde Osmanlı donanmasının durumu şu şekilde idi:

I. Tümen: Yavuz kruvazörü, Barbaros Hayreddin, Turgut Reis, Mesudiye zırhlısından; II. Tümen: Midilli zırhlısı, Hamidiye, Mecidiye, Berk-i Satvet ve Peyk-i Şevket kruvazörlerinden; III. Tümen: İki takım muhripten oluşturulmuştu. Bunlardan I. Takım: Yadigâr-ı Millet, Gayret-i Vatanîyye, Muâvenet-i Milliyye, Numune-i Hamiyyet'ten; II. Takım: Taşoz, Yarhisar, Samsun, Bafra muhriplerinden ve Nilüfer mayın gemisi ile Müjgân onarım gemilerinden teşkil olunmuştu.

Buna karşılık İtilâf devletinden İngiltere'nin irili ufaklı toplam 101 gemisi, Fransa'nın 33 gemisi ve ayrıca Ruslar'ın da 41 gemisi bulunuyordu.

Bunlar arasında İngiliz muharebe gemilerinden I. Tümen: Queen Elizabeth, Inflexible, Lord Nelson, Agamemnon savaş gemilerini; II. Tümen: Majestic, Conopus, Ocean, Irresistible, Vangeance, Albion, Corn Wallis ve Swiftsure savaş gemileri; III. Tümen: Triumph (İng), Prince George (Fr), Charlamenge (Fr), Suffren (Fr), Bouvet (Fr), Gaulois (Fr) savaş gemilerinden teşkil edilmişti. Ayrıca, birleşik filonun kadrosunda 15 muharebe gemisi, 4'ü hafif kruvazör, 1 depo gemisi, 1 uçak gemisi, 15 muhrip, 5 denizaltı, 7 mayın arama-tarama gemisi olmak üzere toplam 48 İngiliz savaş gemisi; Fransızların da 5 muharebe, 1 uçak gemisi, 6 muhrip, 2 denizaltı toplam 14 savaş gemisi bulunuyordu².

Batı kaynaklarında "Gelibolu Savaşları" adıyla da anılan Boğazlar'a yönelik bu harekâtın ilk deniz hücumu 3 Kasım 1914'te iki İngiliz harp gemisinin Ertuğrul ve Seddülbahir, iki Fransız gemisinin de Kumkale ve Orhaniye tabyalarını bombardıman etmeleriyle başladı. İtilâf devletlerinin bu saldırısı hem fiilen savaş ilân edildiğinin, hem de askerî harekâtın hedefinin Boğazlar olacağının ilk habercisiydi. İngiliz ve Fransız savaş gemilerinin ikinci ciddî hücumu 19 Şubat 1915'te boğazın gerisindeki Türk tabyalarını uzaktan topçu ateşine tutmak suretiyle gerçekleşti. Bu bombardıman sonucu Türk tarafı: 110 yaralı, 52 şehit vermiştir. Bir diğer saldırısı da 25 Şubat 1915'te başlamıştır. Bu saldırıda Türk tabyaları karşılık verememiş, Türk askeri zor durumda kalmıştır³.

² E. Akçora, *a.g.m.*, s. 16-17.

³ E. Akçora, *a.g.m.*, s. 18.

Bu cephe açılmadan önce bir ay içinde Marmara'ya girmeyi plânlayan, fakat başarısız taarruzlardan dolayı sınırları bozulan İngiliz Amiralî Carden, başkumandanlık yapamayacağını bildirdiğinden İngiltere'ye geri gönderilmişti. Carden'in yerine Fransız kumandan Amiral J.M. de Robeck tayin edildi. Robeck de boğazı zorlayarak İstanbul'a ulaşma hazırlıklarına başladı. 17 Mart 1915'te Bozcaada'da, Akdeniz orduları başkumandanı General Hamilton'un da katıldığı toplantıda görüşüldüğü deniz harekâtı planına göre, bir hafta önce mayınlardan temizlenmiş olan boğaz, bütün savaş gemileri kullanılarak zorlanacaktı. Fakat aynı günün akşamı Nusret mayın gemisinin Karanlık Liman bölgesini mayınlaması deniz harekâtının kaderini değiştirdi.

18 Mart 1915 sabahı boğaza giren ve tabyaları topa tutan İngiliz ve Fransız filoları, Türk mevzilerinden açılan yoğun ateş ve Karanlık Liman'a dökülen mayınların etkisiyle mevcutlarının %35'ini kaybedip çekilmek zorunda kaldılar. Manevralar sırasında mayınlara çarpan İtilâf donanmasının Bouvet, Ocean, Irresistible savaş gemileriyle iki muhrip ve yedi mayın arama-tarama gemisi battı; Gaulois ve Inflexible da dahil olmak üzere yedi zırhlı görev yapamayacak duruma geldi⁴.

İtilâf devletlerinin 622 topuna karşılık Türk topçusunun 179 topu bulunduğu bu muharebede, İtilâf devletleri çeşitli çapta 2630 top mermisi kullanmalarına rağmen tabyaları tamamen tahrip edememiş, sonuçta ancak 14 top kullanım dışı kalırken, 3 subay, 1 yedek subay, 29 er şehit olmuş, 2 subay ve 68 er yaralanmıştı⁵.

18 Mart bozgunu İtilâf devletlerince, karadan destek almaksızın yalnız deniz kuvvetleriyle boğazın geçilemeyeceğini gösterdiğinden Çanakkale İngiliz Orduları Başkomutanı Ian Hamilton'un emrinde bir çıkarma ordusu hazırlanmaya başlanmıştır.

Balkan Savaşı yenilgisinden sonra Ege, Kızıldeniz ve Akdeniz'de başarılı manevralarda bulunan Hamidiye kruvazörü, Birinci Dünya Savaşı'na girişin müsebbibi olarak gösterilen Yavuz zırhlısı, 18 Mart 1915 günü devrin en güçlü donanmasına Çanakkale Boğazı'ndan geçiş izni vermeyen Nusret mayın gemisi, Millî Mücadele yıllarında Karadeniz limanlarından cephanesini sağlayan

⁴ Zekerîya Kurşun, "Çanakkale Muharebeleri", *DİA*, VIII, s. 206.

⁵ E. Akçora, *a.g.m.*, s. 20-21.

Alemdar tahliye gemisi gibi Sultanhisar torpidosunu⁶ ve Muâvenet-i Milliye⁷ muhribini de üstlendiği başarılı görevler dolayısıyla ele almak ve oynadıkları rolleri belirtmek bu yazının konusunu oluşturmaktadır. Zira bu iki küçük ama muharebelerde çok mühim roller üstlenmiş gemiler, diğerlerinin gölgesi altında kalmış⁸, bunlar üzerinde pek durulmamıştır.

Savaş yıllarında Marmara'ya İtilâf devletlerinin denizaltıları girdiğinden İstanbul'dan Çanakkale'ye deniz yoluyla asker ve cephane gönderilmesi hayli güçleşmişti. Cepheye kara yoluyla taşımacılık ise hemen hemen imkansız gibiydi. Yapılabilenler ise hem yetersiz, hem de geç ulaşıyordu. Bu nedenle Boğaz komutanlığı İstanbul-Gelibolu arasında ulaşımı tehlikeye düşüren denizaltılarla savaşmak için Donanma Komutanlığından yardım istedi. Donanma Komutanlığı bunun üzerine Peyk-i Şevket kruvazörü ile Gayret-i Vataniye muhribini ve beş küçük torpidobotu Boğaz Komutanlığı emrine gönderdi⁹.

Boğazı denizaltı ile ilk geçme girişiminde Sapphire isimli Fransız denizaltı komutanı Yarbay Fournier bulundu. Sapphire, Köse Burnu kalesinin açığında su üstüne çıktığında Nusret mayın gemisi ile İsa Reis gambotu tarafından vuruldu. Kendini denize atabilen 14 erin dışında kimse kurtulamadı. Bu olaydan iki ay sonra, İngilizler'in ilk boğazı geçme girişimi 17 Mart 1915 günü Kıdemli Yüzbaşı T. Brody komutasındaki E-15 denizaltısı ile yapıldı. Bu denizaltı boğazı geçmek için daldı, uzun süre dipte gittikten sonra Dardanos tabyalarının önünde su üstüne çıkmak zorunda kaldı. Sahilde açılan topçu ateşi sonucu, kulesi parçalandı ve sahile yanaşıp karaya oturdu.

6 Sultanhisar, 97 tonluk küçük bir torpido istimbotuydu. İki torpidosu, ayrıca iki de 37'lik topu vardı.

7 Muâvenet-i Milliye, Meşrutiyetten sonra Osmanlı Donanma Cemiyeti tarafından Almanya'da yaptırılmış dört muhripten biridir. 1909'da denize indirildi. 1910 yılı Martında Osmanlı donanmasına satıldı. 17 Ağustos 1910'da Çanakkale'de teslim edilen gemi 626 tonluk, 72 m uzunluğunda, saatte 35 mil hız yapan küçük bir tekneydi. Silahları 2 tane 7.5'luk, 2 tane 5.7'lik topla, 3 adet 45'lik torpido kovanından ibaretti. Muâvenet-i Milliye, Balkan Savaşı'nda ve Birinci Dünya Savaşı'nda da pek çok harekete katıldı. 1923'de hurdaya çıktı.

8 Hamidiye kruvazörü, Yavuz zırhlısı, Nusret mayın gemisi ve Alemdar tahliye gemisi destanlaşan gemiler olarak nitelendirilmiş ve bu bakışla yapılan bir çalışma yayımlanmıştır. (Erol Mütercimler, *Destanlaşan Gemiler*, İstanbul 1987).

9 Nejat Gülen, *Dünden Bugüne Bahriyemiz*, İstanbul 1988, s. 304.

Mondros'ta bekleyen denizaltıların kumandanları boğazı geçip Marmara'ya girmek ve Çanakkale'ye asker ve cephane taşıyan gemileri batırmak için izin istiyorlardı. Bu izin, Binbaşı Stocker komutasındaki AE-II isimli İngiliz denizaltısına verildi. İşte bu safhada Sultanhisar torpidosu ön plana çıktı ve Çanakkale Savaşları tarihinde küçük gibi görünen çok önemli bir faaliyeti icra etti.

Sultanhisar süvarisi Kıdemli Yüzbaşı Ali Rıza Bey'in¹⁰ anlattığına göre, 25 Nisan 1915 günü AE-II denizaltısının Boğaz girişine doğru ilerlediği görüldü. Aynı gün Çanakkale ile Maydos arasında dolaşan Turgut Reis zırhlısına saldırıp bir torpil atan denizaltı, bütün gün sıkı bir şekilde aranmasına rağmen bulunamamıştı. Ancak, Ali Rıza Kaptan denizaltıyı bulmaya kararlıydı.

İki gün sonra, 27 Nisan 1915 günü öğle vakti AE-II, içi asker dolu Şirket-i Hayriye'nin 38 numaralı vapurunu Marmara'nın ortasında tespit etti. Vapur, Sultanhisar torpidosunun himayesindeydi. AE-II denizaltısının periskopunu sürer sürmez attığı torpido gözcüler tarafından fark edildi ve torpido vapurun manevrası ile savuşturuldu.

29 Nisan sabahı, Sultanhisar Marmara adasına doğru gittiğinde vardabandıranın sesi "iskele baş omuzluğunda bir periskopun bulunduğunu" haber veriyordu. AE-II, 2000 metre mesafede periskop sürdü. Sultanhisar, derhal periskopa ateş açtı. Periskopun ikinci sürülüşünde düşman torpidosunu atmıştı. Sultanhisar güzel bir manevra ile tehlikeyi atlattı. Sultanhisar'dan yapılan atışlarla da AE-II isabet almıştı ve su altında kalamıyordu. Denizaltının kulesi saat 9.45'de tekrar su yüzüne çıktı. Denizaltı, çareyi Çanakkale yönüne kaçmakta buldu. Yeniden heyecanlı bir takip başlamıştı. Biraz sonra torpidonun 500 metre uzağında denizaltının kulesi tekrar su üstünde gözükte. Sultanhisar'ın torpidoları müsademeler sırasında yok olmuş, topları da etkisiz kalmaktaydı. Bu nedenle, Sultanhisar süvarisi Ali Rıza Bey'in aklına denizaltıya bütün hızıyla çarpmak fikri geldi. 800 küsur tonluk teknenin yanında boğaz sandalı gibi kalan Sultanhisar torpidosu denizaltında bir yara açabilecek miydi? Saat 10.50'de Sultanhisar, tam yolla denizaltının üzerine doğru yol almaya başladı. Aradaki mesafe 25 metreye kadar inmiş, çarpışmaya ramak kalmıştı. Derken, Sultanhisar'ın başı denizaltının sancak tarafındaki yatay dümenin ucuna bindirdi. Artık denizaltının su yüzüne çıkma ümidi yoktu ve denizaltı yavaş yavaş

¹⁰ "Sultanhisar Destanı", (Anlatan: Sultanhisar Süvarisi Ali Rıza Kaptan), *Yıllarboyu Tarih Dergisi*, VIII/4 (Nisan 1982), s. 59-64; a.g.d., VIII/5 (Mayıs 1982), s. 59-64.

Marmara'nın mavi sularına gömülmeye başladı. Neticede Sultanhisar torpidosu, kendisinden 10 misli büyük bir denizaltısını büyük bir cesaret ve manevra ile batırmayı başarmıştı¹¹.

AE-II denizaltısı, tarihte ilk defa Çanakkale Boğazı'nı geçerek Marmara'ya giren ve Türk donanması tarafından batırılan ilk denizaltı oldu.

Muâvenet-i Milliyye muhribinin faaliyetine gelince; gündüz, fasilasız savaşlar ile yorgun düşen askerler, geceleyin sahile kolaylıkla ve istediği ölçüde sokulan Goliath zırhlısının yan ateşleriyle hırpalanıyor, ağır kayıplara uğruyordu. Hatta, Osmanlı askerleri hiç susmayan bu gemiye "Kocakarı" adını takmıştı.

Çanakkale Müstahkem Mevki Kumandanı Cevad Paşa, Bahriye Erkân-ı Harbiye Reisi olan Rauf Bey'den "ne bahasına olursa olsun, Goliath zırhlısının tasfiye edilmesini istedi". Bu vazife de Muâvenet-i Milliyye muhribine verildi¹². Goliath¹³, İngilizlerin anavatan filosundan getirdikleri, 18 Mart 1915 deniz savaşından beri tanınan, en kudretli ve modern zırhlılarından biri idi.

Komutanlığının emrini alan gemi komutanı Ahmed Bey ve İrtibat subayı Alman Yüzbaşı Fırle Bey, müstahkem mevki komutanını ziyaret ettiler, oradan Kilitbahir'e geçerek düşman gemisinin yerini ve harekâtını izlediler. Karadan Morto Limanı'na kadar gidip geldiler.

Muâvenet-i Milliyye muhribi torpido subayı Ali Haydar Bey'in anlattığına göre "komutan ve efradının endişesi asla ölüm değildi. Torpidolarla emniyet altına alınmış bir zırhlıyı batıracak bir muhribin dönüşüne ihtimal verilmiyor, görevi yaparken batırılmaları halinde sağ ve salim olarak yüzerek karaya çıkılabileceği düşünülüyordu. Bekâr olanlarda daha bir başka korku vardı! O da sağ kurtulduktan sonra çamaşır ve elbise nereden ve nasıl bulunacaktı?"¹⁴.

11 "Sultanhisar Destanı", *a.g.d.*, VIII/4(Nisan 1982), s. 63-64; Nejat Ülgen, *a.g.e.*, s. 303-306.

12 Nejat Gülen, *a.g.e.*, s. 295.

13 Goliath, 1898'de denize indirilmiş, 15 yaşında, 13.500 tonluk bir İngiliz zırhlısıydı. 119 m. uzunluğundaydı. 18 mil hızı vardı. Mürettebatı 700 kişiydi. Goliath, 4 tane 30,5 cm, 12 tane 15,2 cm, 10 tane 7,6 cm, 2 küçük top ve 2 makineli tüfek ile donatılmıştı. Ayrıca, su altında konuşlandırılmış 45,7 cm çapında 4 torpido kovanı vardı.

14 Rekta Ragıp Önen, "Muavenet-i Milliye Muhribinin Torpido Subayı Ali Haydar Bey'in Anıları: Goliath'ı Ben Batırdım", *Yıllarboyu Tarih Dergisi*, VIII/4 (Nisan 1982), s. 5.

Elbise ve çamaşır bulma endişesi evli olanlarda da uyanmıştı. Geminin ikinci kaptanı çamaşır ve elbiselerini İstanbul'a gönderince, diğer subay ve erler de bütün ağırlıklarını İstanbul'daki akrabalarına ve bildikleri adreslere gönderdiler.

Muâvenet-i Milliye muhribi, 12/13 Mayıs gecesi, Ayasofyalı Yüzbaşı Ahmed komutasında Çanakkale'den hareketle, mayınlı bölgeyi geçtikten sonra gece yarısı Seddülbahir cephesinde Morto koyu açıklarına ulaşmıştı. Hedef, bu koyda sahilden 100 metre uzaklıkta demirlemiş Goliath zırhlısıydı. Zırhlıları koruyan destroyerler arasından görünmeden sızıp Goliath'a yaklaşan Muâvenet-i Milliye, Goliath kule nöbetçisinin megafonla parolayı soran görevlisini, anlaşılmaz bazı İngilizce sözlerle oyalayarak, hedefine peş peşe üç torpil göndermişti. Gece yarısı saat 01.15'de üç torpili de yiyen Goliath, üç dakikada, gemi komutanı başta olmak üzere 570 kişilik mürettebatıyla birlikte sulara gömülmüştü. Zifiri karanlıkta ortalık birbirine girmişti. Hızla oradan uzaklaşan ve sonra bacasını kapatarak Gelibolu kıyılarına sokulup ağır ağır yol alan Muâvenet-i Milliye, projektörlerini yakarak onu arayan düşman destroyerlerinden kaçmayı başarmıştı. Böylece bir bakıma tarih tekerrür etmiş, "Koca Goliath (Calüt) ufak Davud'a bir kere daha mağlup olmuştu".

Bu kazanılan başarıdan dolayı Bahriye nâzırı vekili Nuri Bey tarafından Sadâret'e gönderilen arzda (31 Mayıs 1915)¹⁵ söz konusu gemilerin mürettebatına çeşitli madalyalar verilmesi teklif edilmiştir. Bu konudaki çıkan irâdede iki geminin mürettebatının bir listesi nâzar-ı dikkate alınarak kendilerine madalya verilmesi kararı çıkmıştır. Takdim edilen mürettebat listesine göre 157 kişiye altın ve gümüş muharebe, gümüş imtiyaz muharebe, altın liyâkat muharebe, gümüş liyâkat muharebe madalyaları takdim edilmiştir(3 Haziran 1915)¹⁶. Bunlar içersinden 24'ü Muâvenet-i Milliye, 7'si Sultanhisar zabiti, 4'ü Alman zabiti olmak üzere rütbeli asker olarak 35 kişi; erat olarak da Muâvenet-i Milliye'den 74, Sultanhisar'dan 25 ve Alman erat 23 kişi yer alıyordu¹⁷. Efrat listelerine bakıldığında dikkati çeken husus bunların çoğunun Marmara ve Karadeniz sahillerinde şehir ve kasabalara mensup olduklarıdır. Bunlara nispetle Ege kıyıları ve Akdeniz kıyılarından çok az sayıda erat mevcuttur. Öte yandan bu gemilerde Alman subay ve eratin da bulunduğu söz konusu belgelerden anlaşılmaktadır.

¹⁵ Başbakanlık Arşivi, İrâde-Taltifat, nr. 35/Ş 1333, lef. 1

¹⁶ Başbakanlık Arşivi, İrade-Taltifat, nr. 35/Ş.1333, lef. 2

¹⁷ Bunların isimleri ekte verilmiştir.

Bunların savaş sırasındaki rolleri hakkında bilgi bulunmamakla birlikte, gemilerde Alman subaylarının bulunmadığı veya bütünüyle Alman mürettebattan oluştuğu yolundaki iki görüşün bu kaynakların ışığında tam olarak doğru olmadığı söylenebilir¹⁸.

Çanakkale savaşlarında Osmanlı donanmasının faaliyetleri Nusret mayın gemisinin dışında kara harekâtının gölgesi altında kalmıştır. Halbuki, donanma son derece isabetli bir şekilde direkt bir savaşa girme yerine, arkada Marmara denizinde bir müdafaa hattı oluşturmuş gözükmektedir. Bu arada yukarıda belirtilen son derece önemli harekâtı da gerçekleştirmiştir. Bunda hiç şüphesiz Osmanlı denizcilerinin önemli payı vardır. Mürettebatın seçiminin, yetiştirilmesinin, sevk ve idaresinin de yine büyük payı olduğu anlaşılmaktadır. Subay ve erler teknik donanım olarak yetersiz bile olsa, bunların denizcilikteki yetenekleri sayesinde bu önemli başarı kazanılmış görünmektedir.

Mu'avenet-i Milliyye ve Sultanhisar torpidoları mürettebatının harb madalyalarıyla taltifleri hakkında

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-Penâhiye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Kal'a-i Sultâniyye Boğazı medhalinde bir düşman zırhlısını gark eden Mu'avenet-i Milliyye ve Marmara denizinde bir düşman tahte'l-bahrini gark eden Sultanhisar torpido[ya] hümayûnları zâbitân ve efrâdıyla süfûn-i mezkûrede müstahdem Alman zâbitân ve efrâdın işbu hıdemat-ı fevkâ'l-âde ve cansipârânelerine mükâfâten suver-i muhtelifede harb madalyalarıyla taltifleri tensîb ve ol-bâbda tanzîm olunan irâde-i seniyye lahiyasıyla bir küt'a defter leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ifâ-yi müktezâsı husûsuna müsâ'ade-i sâmiyye-i sadâret-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Receb sene [1]333/Fî 18 Mayıs sene [1]331(31 Mayıs 1915)

Bahriye Nâzırı Vekili

(imza: Nûri)

¹⁸ Mesela en son bk. Hasan Ersel, "Yavuz Geliyor Yavuz...", *Toplumsal Tarih*, (Nisan 2000), s. 39.

İrade-i Seniyye

Kal'a-i Sultâniyye Boğazi'ndan hurûc ederek bir düşman zırhlısını muvaffakiyyetle gark eden Mu'avenet-i Milliyye ve Marmara Denizi'nde bir düşman tahte'l-bahrini ta'kîb ve garka muvaffak olan Sultanhisar torpidolarında müstahdem ve merbût defterde esâmîsi muharrer zâbitân ve efrâd-ı bahriyye ile Alman zâbitân ve efrâdın isimleri hizasında gösterilen muharebe madalyalarıyla taltîfleri tensîb edilmiştir.

İşbu irade-i seniyyenin icrâsına Bahriye Nâzırı me'mûrdur.

Fi 29 Receb sene [1]333/Fi 21 Mayıs sene [1]331(3 Haziran 1915)

Bahriye Nâzırı Vekili

Sadr-ı a'zam

Mehmed Reşâd

(imza: Nûri)

imza

(imza mahalli)

(Mehmed Saîd)

Mu'avenet-i Milliyye Muhrib-i Hümâyûnu Zâbitânı

İ'tâ buyrulan madalyanın nev'i: Altun ve gümüş imtiyâz muharebe madalyası			
192	Süvari	Korvet Kapudanı	Ayasofyalı Ahmed b. Safvet Ef. Kapudan
İ'tâ buyrulan madalyanın nev'i: Gümüş imtiyâz muharebe madalyası			
108	Kılavuz Kapudan	Kd. Yzb.	Yeniköylü Hâfız Nazmî b. İbrahim Ef.
667	Süvârî-i sâni	Yzb.	İzmirli Rızâ b. Kerim Ef.
819	Torpidocu	Yzb.	Gelibolulu Ali Haydar b. Esad Ef.
961	Topçu ve Bölük zâbiti	Mülâzım-ı evvel	Yenişehirli Alâeddin b. Cemâl Ef.
1163	Güverte	Mühendis	Kasımpaşalı Ahmed Kenân b. İbrahim Ef.
1353	Serçarkçı	Kd. Yzb.	Piyâleli Nazmî b. Mehmed Ef.
1531	İkinci çarkçı	Kd. Yzb.	Kasımpaşalı Zenci Ali b. Yahya Ef.
1765	Çarkçı	Yzb.	Tekfurdağlı Hacı Hasan b. Ahmed Ef.
1643	"	"	Edremidli Mehmed b. Hüseyin Ef.
1715	"	"	Bursalı Mustafa b. Salih Ef.
1948	"	"	Tekfurdağlı İbrahim b. İsmail Ef.
2112	"	"	Seddülbahirli Abdullâh b. İzzet Ef.
2054	"	Mülâzım-ı evvel	Kasımpaşalı Ahmed Cemil b. Mehmed Emin Ef.
2539	"	"	Kal'a-i Sultâniyyeli İsmail Hakkı b. Ahmed Ef.

2549	"	"	Kartallı Arif b. Mehmed Ef.
2161	"	"	Midillili Mehmed b. Veysel Ef.
2650	"	"	Küçük Mustafa Paşalı İbrahim Edhem b. İsmail Hakkı Ef.
2672	"	"	Girdli Mehmed Ali b. Süleyman Ef.
2205	"	"	Eğinli Mehmed b. İbrahim Ef.
2529	"	"	Galatalı Mehmed Midhat b. Abdullâh Ef.
2276	"	"	Âsitaneli Mehmed Bahaeddin b. Mehmed İzzet Ef.
2228	"	"	Âsitaneli Sa'îd İbrahim b. Hilmî Ef.
2787	"	Beşinci sınıf cerrah	Kasımpaşalı İsmail b. Salih Ef.

Sultanhisar Torpido[yı] Hümâyûnu Zâbitânı

İ'tâ buyrulan madalyanın nev'i: Altın liyâkat muharebe madalyası			
529	Süvâri	Kd. Yzb.	Beşiktaşlı Ali Rıza b. Mehmed Ef.
İ'tâ buyrulan madalyanın nev'i: Gümüş imtiyâz muharebe madalyası			
969	Süvârî-i sâñf	Mülâzım-ı evvel	Çeşmeli Mehmed Dâniş b. Rıza Ef.
1572	Serçarkçı	Kd. Yzb.	Gelibolulu Ahmed Muhtar b. Galib Ef.
1868	İkinci çarkçı	Yzb.	Çengelköylü Hüseyin b. Ahmed Ef.
2544	Çarkçı	Mülâzım-ı evvel	Zağferanbolulu[Safranbolulu] Hakkı b. Osman Ef.
2304	"	"	Üsküdarlı Mahmûd b. Hasan Ef.
2677	"	"	Kasımpaşalı Ahmed Necmî b. Ömer Ef.

Alman Zâbitân ve Efrâdı

Aded	Rütbesi	İsmi	Hidmeti	Taltif olunacağı madalya
1	Korvet kapudanı	Pfeifer Bey	Filotilla komodoru	Altın ve gümüş imtiyaz muharebe madalyası
Mu'âvenet-i Milliye'de				
2	Kd. Yzb.	Firle Bey	Nısf filotilla komodoru	Altın ve gümüş imtiyaz muharebe madalyası

3	Yzb.	Zeppelin	Topçu zâbiti	Gümüş imtiyâz muharebe madalyası
4	Mülâzım	Andre	Topçu zâbiti	"
5	Torpedo Bçvş.	Benoburg	Makine	Gümüş liyâkat muharebe madalyası
6	"	Matig	"	"
7	"	Beif	"	"
8	Porsen	Stamm	"	"
9	"	Poskul	"	"
10	"	Hase	"	"
11	Onb.	Schwatman	Vardabandıra	"
12	"	Zims	Torpidocu	"
13	"	Weinberg	"	"
14	"	Akerman	"	"
15	"	Krebs	"	"
16	"	Kreksa	"	"
17	"	Kiranki	"	"
18	Ateşçi	Heiberg	Ateşçi	"
19	"	Firnis	"	"
20	"	Dornfell	"	"
21	-	Walter	Telsiz-	telgrafçı
Sultanhisâr'da				
1	Onb.	Lampireihard	Torpidocu	Gümüş imtiyâz muharebe madalyası
2	Bçvş.	Kopfstadt	"	Gümüş liyâkat muharebe madalyası
3	Nefer	Henren	Makine	"
4	Onb.	Gude	"	"
5	"	Karlowins	"	"
6	"	Schmapring	"	"

Mu'âvenet-i Milliye Muhrib-i Hümâyûnu Efrâd-ı Mürettebâtı

İ'tâ olunacak madalya: Gümüş liyâkat muharebe madalyası

Tertîb Numarası	İsmi	Rütbesi	Hidmeti
325/2474	Bandırmalı Mustafa-oğlu Hakkı	Bçvş.	İşaretçi
İhtiyat/24	Trabzonlu Abdullâh-oğlu Halil İbrahim	Çvş.	Topçu
326/883	Gemlikli Osman-oğlu Bahrî	"	Porsen
326/796	Yalovaıı Receb-oğlu İsmail	"	Serdümen
326/1853	Bayramıçlı Ali-oğlu Mü'min	"	Topçu
325/2645	Bodrumlu Ahmed-oğlu İbrahim	"	Torpidocu
325/1870	Çarşanbalı Abdurrahman-oğlu Ali	"	"
326/761	Karamürselli Hüsnî-oğlu Celâleddin	"	Güverte
327/45	Giresunlu Hüseyin-oğlu Mehmed	"	Telsiz-telgrafçı
326/1004	Yalovaıı Ahmed-oğlu Ali	Onb.	Topçu
326/2158	İpsalalı Mehmed-oğlu Hüseyin	"	"
326/2165	İpsalalı İbrahim-oğlu Tahsin	"	"
326/2254	İpsalalı Ahmed-oğlu Mehmed	"	"
326/1863	Bayramıçlı Ahmed-oğlu Hüseyin	"	Güverte
326/4325	Ereğlılı Ahmed-oğlu Mustafa	"	Topçu
326/2005	İnebolulu Sâlih-oğlu Ömer	"	Güverte
327/432	Karakuşlu Bektâş-oğlu Azmî	"	Torpidocu
328/358	Mudanyalı Mesud-oğlu Abdullâh	"	Yazıcı
328/882	Lâpsekili Abdullah-oğlu Süleyman	Nefer	Porsen
328/394	Şileli Ahmed-oğlu Abdullâh	Onb.	Güverte
328/1362	İzmirli Ahmed-oğlu Tevfik	"	Telsiz-telgrafçı
326/1072	Akçaâbâdı Süleyman-oğlu Osman	Nefer	Torpidocu
326/453	Erdekli İsmail-oğlu Süleyman	"	Güverte
328/2213	Samsunlu Necîb-oğlu Satılmış	"	Topçu
327/2738	Gemlikli Ömer-oğlu, Süleyman	"	Torpidocu
328/2243	Çarşanbalı Mehmed-oğlu Hüseyin	"	"

328/1441	Ordulu Ahmed-oğlu Mehmed	"	Güverte
329/869	Dersâdetli Safa-oğlu Murad	"	Torpidocu
329/51	İzmirli Hasan-oğlu Mehmed Ali	"	Güverte
329/924	İzmirli Hüseyin-oğlu Ali	"	İşaretçi
329/643	Cideli İsmail-oğlu Ali	"	Topçu
329/291	Divrikli Mehmed-oğlu Hüseyin	"	"
330/3065	Rizeli Arif-oğlu Hüseyin	"	Güverte
325/1167	Urlalı İbrahim-oğlu Mustafa	Bçvş.	Makine
327/801	Çatalcalı İsmail-oğlu Muharrem	Çvş.	"
325/3948	Marmarisli Mehmed-oğlu Ali	Onb.	"
325/3885	Bafıralı Raşid-oğlu Halim	"	"
325/3887	Bafıralı Canbolad-oğlu İdris	"	"
326/1899	Edremitli Ahmed-oğlu Ali	"	"
326/2646	Cideli Mustafa-oğlu Abdurrahman	"	"
326/2154	İpsalalı Mehmed-oğlu Ahmed	"	"
326/409	Bandırmalı Mehmed-oğlu Adem	"	"
326/1930	Şileli Halil-oğlu Hüseyin	"	"
327/670	Marmarisli Mehmed-oğlu Hüseyin	"	"
327/2497	Edremitli Mehmed-oğlu İbrahim	"	"
328/595	Ayancıklı Hüseyin-oğlu Yakub	"	"
327/612	Ayancıklı Hüseyin-oğlu Rıza	"	"
329/364	Trabzonlu Mustafa-oğlu Hâfız	"	"
325/2958	Ereğlili Mustafa-oğlu Mustafa	Nefer	"
325/707	Fatsalı Şâkir-oğlu Hüseyin	"	"
327/976	Ayancıklı Hasan-oğlu Hüseyin	"	"
328/1805	Kal'a-i Sultâniyyeli Receb-oğlu Mehmed	"	"
328/836	Ordulu İbrahim-oğlu İbrahim	"	"
328/2413	Beşiktaşlı Eyüb-oğlu Saîd	"	"
328/1701	Ereğlili Mehmed-oğlu Mustafa	"	"

328/1999	Nifli Mehmed-oğlu Bekir	"	"
328/1359	Hopalı Ali-oğlu Hasan	"	"
329/1712	Ereğlili Hakkı-oğlu Mustafa	"	"
329/381	Ordulu Şâkir-oğlu Hüseyn	"	"
329/432	Çanakkaleli Hasan-oğlu Yahya	"	"
329/411	Mersinli Ali-oğlu Halil	"	"
329/881	Görelili Mustafa-oğlu Mehmed	"	"
329/368	Ordulu Halil-oğlu Mustafa	"	"
329/540	Rizeli Mahmûd-oğlu Hüseyn ¹⁹	"	"
329/368	Ordulu Hasan-oğlu Cemal	"	"
329/331	Sinoblu Ali-oğlu Tevfik	"	"
İhtiyat/1166	Adanalı Mehmed-oğlu Mustafa	"	"
330/3296	İzmirli Süleyman-oğlu Ahmed	"	Güverte
330/3308	Düzceli Abdurrahman-oğlu Ahmed	"	"
330/2937	Rizeli Mustafa-oğlu Mehmed	"	"
330/3319	Rizeli Osman-oğlu Hüseyn	"	"
326/2078	Menemenli Mahmûd-oğlu Halil	Onb.	"
322/969	Çanakkaleli İbrahim-oğlu Muhiddin	"	"
328/27	Karamürselli İsa-oğlu Hüsni	Nefer	"
Yekûn: 74			

¹⁹ Burada Rizeli olarak gösterilen Mahmud-oğlu Hüseyn'in Tirebolulu olduğu bilinmektedir. Bizzat kendisinden yıllar önce Muâvenet-i Milliyye'nin bu başarısını dinledim. Mahmud-oğlu Hüseyn (Hüseyn Cevizoğlu) Tirebolu'da 1309'da doğmuş, 4 Ağustos 1973'de yine aynı yerde vefat etmiştir. Bk. Ayhan Yüksel, "Çanakkale'de Muâvenet-i Milliyye Muhribimiz", *Yeşilgiresun Gazetesi*, sayı: 1354(18 Mart 1980).

Sultanhisar Torpido[yı] Hümâyûnu Efrâd-ı Mürettebatı Gümüş İlyâkat muharebe madalyası			
325/3911	Yalovalı İbrahim-oğlu Hamza	Onbaşı	Güverte
326/2840	Edremlidli Ahmed-oğlu Nûri	"	Yazıcı
328/944	Akçaâbâdlı Yusuf-oğlu Ahmed Can	"	Güverte
326/1674	Karamürselli Sâlim-oğlu Râsim	Nefer	Torpidocu
326/2631	Cideli Mustafa-oğlu Hasan	"	Serdümen
327/3068	Kal'a-i Sultaniyeli Halil-oğlu Hasib	"	Güverte
327/2658	Bartınlı İsmail-oğlu Kâmil	Onbaşı	"
327/3421	Ordulu Tufan-oğlu Mehmed	Nefer	Torpidocu
327/2225	Samsunlu Abdullah-oğlu Mehmed	"	Güverte
328/1636	Edremlidli Kadir-oğlu Ömer ²⁰	"	Nişancı
328/106	İzmirli Musa-oğlu Ali	"	Güverte
329/762	Sinoblu Mustafa-oğlu Rıza	"	Torpidocu
329/624	Sinoblu Hamdullah-oğlu Sâlim	"	"
İhtiyat/413	Giresunlu Ömer-oğlu Dursun	"	Makine
326/2638	Cideli Osman-oğlu Receb	Onbaşı	"
326/407	Bandırmalı Halil-oğlu Şevkî	"	"
327/97	Ordulu Osman-oğlu Osman	"	"
328/1857	Şileli Osman-oğlu Mustafa	Nefer	"
327/2052	Cideli Mehmed-oğlu Eşref	"	"
328/1724	İzmirli Mehmed-oğlu Ahmed	Onbaşı	"
329/231	Tirebolulu Azîz-oğlu Hamîd	Nefer	"
327/3286	Mersinli Mehmed-oğlu Velf	"	"
328/1020	Sivrihisarlı Hasan-oğlu İsmail	"	"
329/533	Cideli Bilal-oğlu Bilal	"	"
330/1230	Dersaadetli Faruk-oğlu Kâmil	"	"
Yekûn: 25			

²⁰ Torpido nişancı Edremlidli Ömer'den gemi komutanı Ali Rıza Bey'de hatıralarında bahsediyor. Sultanhisar Destanı, *Yıllarboyu Tarih Dergisi*, VIII/4 (Nisan 1982), s. 64.

Mu'avenet zâbitânı	24	
Sultanhisar zâbitânı	7	
Alman zâbitânı	4	
	35	35
Mu'avenet-i Milliyye efrâdı	74	
Sultanhisar efrâdı	25	
Alman mürettebat	<u>23</u>	
	122	<u>122</u>
		157 (yalnız yüz elli yedidir)